

تجهيزات

هر کاری لوازم مخصوص به خود را دارد، ابزار، وسایل و مواد مصرفی مورد نیاز در یک کارگاه خیاطی عبارت‌اند از:

میز کار (برش)

میزی با سطح صاف و محکم که مناسب برای رسم الگو و برش پارچه است.

معمولاً ارتفاع میز برش بین ۹۰ تا ۱۱۰ سانتی متر است.
معمولاً طول و عرض میز برش بستگی به فضای کارگاه دارد
ولی بهترین اندازه ۱۰۰ * ۲۸۰ سانتی متر است.

از آن جایی که استفاده از رولت برای کاغذ و پارچه، سطح میز را خط می‌اندازد
و آن را ناصاف می‌کند، سطح میز را هنگام کار باید با مقوای محافظ بپوشانید.

نکته

با کمک و راهنمایی مربی سطح میز برش موجود در کارگاه را با مقوای محافظ بپوشانید.

تمرین

صندلی دارای یک پشتی مناسب و حتی الامکان قابل تنظیم باشد.

پایه صندلی چرخان و قابل تنظیم باشد.

به اندازه کافی محکم باشد.

تمرین ◀ با راهنمایی مربی پایه صندلی را متناسب با اندام خودتان به طور مناسب تنظیم کنید.

ماشین دوخت

ماشین دوخت وسیله‌ای است که برای دوخت انواع پارچه طبیعی، مصنوعی، با بافت و بدون بافت به کار می‌رود.

ماشین دوخت یکی از وسایل اصلی در کارگاه خیاطی است و انواع مختلفی از قبیل؛ پایی، دستی و برقی دارد، در این کتاب با برخی ماشین دوخت‌های برقی آشنا می‌شوید

ماشین‌های دوخت باید سالم و روان بوده و دوخت قابل قبولی داشته باشد.

ماشین های دوخت برقی در مدل های مختلف نیمه اتوماتیک و تمام اتوماتیک به دو صورت ساخته می شود:

ماشین های دوخت خانگی: که می تواند برقی ساده یا همه کاره باشد.

۱

با وصل کردن یک موتور الکتریکی (دینام) به ماشین دوخت دستی می توان آن را به ماشین دوخت برقی تبدیل کرد.

نکته

ماشین دوخت صنعتی :

این نوع ماشین می تواند راسته دوز یا سردوز(اورلوک) ساده یا کامپیوتری باشد.

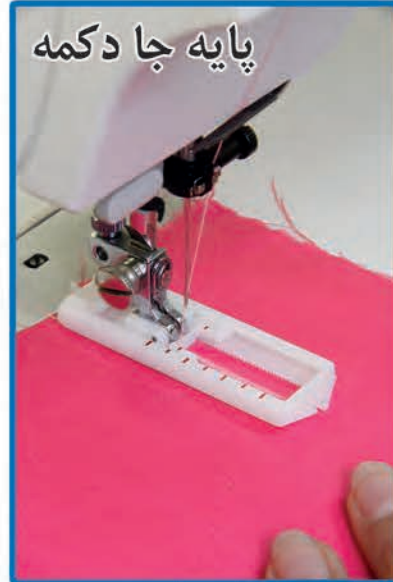

تمرین ۴

با راهنمایی مربی ماشین های دوخت کارگاه را شناسایی کرده و نام هر کدام را بر روی برگه نوشته و بر روی ماشین های دوخت بچسبانید.

پایه ماشین دوخت

در چرخ های تمام اتوماتیک برای هر دوخت پایه مخصوصی وجود دارد که اعم آن ها عبارت اند از:

اتو وسیله‌ای است که از آن برای برطرف کردن چروک لباس و پارچه، صاف کردن درزها، فرم دادن به قسمت‌های مختلف لباس و جلوه بخشی به لباس استفاده می‌شود.

اتو انواع مختلف دارد از قبیل؛ اتوی ذغالی، اتوی برقی ساده، اتوی بخار، اتوی پرس خانگی و... ولی امروزه اتوی بخار و پرس بیشترین استفاده را دارد

شما در خانه خود از چه نوع اتویی استفاده می‌کنید؟
گزارشی از نوع، نام و خصوصیات آن بنویسید و به کلاس ارائه دهید.

تمرین ◀

- میز اتو باید محکم باشد.
- پایه قابل تغییر و تنظیم با قد داشته باشد.
- سطح میز اتو باید صاف و کمی نرم باشد تا اتوکشی بهتر انجام شود.
- بهتر است رنگ پارچه میز اتو روشن باشد.

ژانت؛ یک میز اتوکوچک است که معمولاً بر روی میز اتو نصب شده است و برای اتو کردن درز آستین، پاچه شلوار و ... استفاده می‌شود.

بالشتک‌های اتو، برای اتو کردن درزهای لباس و پارچه دوخته‌ها مانند؛ شانه، حلقه آستین و... استفاده می‌شود.

پارچه مخصوص اتوکشی؛ همیشه جهت اتوکشی استفاده از پارچه مخصوص نیاز است این پارچه باید نخی و بدون پرزدهی باشد.

قیچی

قیچی ابزاری است که برای بریدن انواع مواد از جمله پارچه به کار می‌رود.

قیچی برش پارچه یکی از ابزارهای ضروری خیاطی است و متناسب با نوع پارچه دارای شماره، اندازه و ضخامت متفاوت است.

قیچی کاغذ، قیچی پارچه (ساده و برش ضخیم)، قیچی دالبر (زیگزاک)، نخ‌چین دستی، بشکاف، کاتر مخصوص برش پارچه و قیچی برقی از انواع قیچی مورد استفاده در کارگاه خیاطی می‌باشد.

نکته

برای تیز شدن قیچی‌های کند و قدیمی، چند ورق آلومینیومی یا کاغذ سمباده را به وسیله آن ببرید. این کار باعث تیز شدن تیغه‌های قیچی خواهد شد.

دانستی

❁ قیچی از نظر ابعاد در اندازه‌های مختلف ساخته می‌شود.

❁ قیچی را باید با توجه به اندازه دست استفاده کننده، انتخاب نمود.

❁ برای خرید انواع قیچی باید به جنس آن توجه کنید؛ قیچی مناسب دارای تیغه‌ی فولادی و قابل تیز کردن می‌باشد.

❁ انواع قیچی به شرح زیر می‌باشد:

۱. قیچی ساده کوچک؛ دارای تیغه‌ای با نوک پهن می‌باشد که جهت شکافتن درزها و دوخت‌های ظریف استفاده می‌شود.

۲. قیچی ساده خیاطی؛ این قیچی صاف و دسته آن دارای دو حلقه مساوی می‌باشد. معمولاً

این قیچی پشت و رو ندارد یعنی هر دو تیغه‌ی آن کاملاً تیز است.

۳. قیچی برش ضخیم؛ این نوع قیچی مستقیم نیست بلکه دارای خمیدگی قابل ملاحظه‌ای می‌باشد.

حلقه کوچکتر آن جهت قرار گرفتن انگشت شست و حلقه بزرگتر برای قرار گرفتن انگشت دوم و سوم است.

۴. قیچی دالبر و زیگزاگ؛ برای برش پارچه‌هایی که به سرعت ریشه می‌شوند به کار می‌رود.

لبه تیغه قیچی دالبر به فرم دالبر و لبه قیچی زیگزاگ به فرم زیگزاگ است.

دانستنی ها

۵. قیچی با تیغه منحنی (سرکج) مخصوص برش نخ‌های گلدوزی شده داخل کارگاه می‌باشد.

نخ چین

نخ چین وسیله ای کوچک تر و سبک تر از قیچی برای چیدن نخ است.

بهترین زمان استفاده از نخ چین مواقعی است که نخ کوک روی پارچه می‌ماند و امکان دسترسی به گره آن در پشت پارچه نباشد.

نکته

بدنه کاتر خیاطی شبیه رولت است ولی مانند قیچی برای برش کاغذ الگو و پارچه استفاده می‌شود. کاترهای خیاطی در شکل‌های مختلف با دندانه‌های بلند، کوتاه، زیگزاک و ... موجود است.

بشکاف وسیله ای است نوک تیز که برای باز کردن جا دکمه و شکافتن درزهای ظریف به کار می‌رود.

تمرین

چرا پس از کار با بشکاف باید از درپوش استفاده کنیم؟
برای جلوگیری از گم شدن درپوش بشکاف چه پیشنهادی دارید؟
آن را در گروه ارائه دهید.

گچ و صابون خیاطی

- از گچ خیاطی برای علامت گذاری بر روی پارچه و همچنین علامت گذاری در اطراف الگو استفاده می شود.
- به گچ خیاطی «مِل» نیز می گویند.
- اثر گچ خیاطی بر روی پارچه به راحتی از بین می رود.
- جنس صابون خیاطی مانند صابون های قالبی است فقط کمی چرب تر است.

دانشتی ها

با کشیدن پارچه ضخیم بر روی گچ خیاطی اثر آن به راحتی از بین می‌رود.

صابون خیاطی برای پارچه‌های پشمی مناسب است.

بهتر است قبل از شروع کار با هر نوع صابون و گچ خیاطی، اثر آن را آزمایش کنید؛ بدین منظور روی تکه‌ی کوچکی از پارچه‌ی مورد نظر با صابون و گچ خیاطی خط بکشید سپس آن را اتو کرده و یا شستشو دهید. اگر اثر صابون و گچ خیاطی برجاماند یا پارچه شما را خراب کرد از آن استفاده نکنید.

از مدادهای مخصوص می‌توان به جای گچ و صابون خیاطی استفاده کرد.

کاغذ برش (کاغذ الگو)

- برای رسم الگو از کاغذ برش یا الگو استفاده می شود.
- کاغذ های الگو؛ قهوه‌ای، سفید، رنگی و بدون خط هستند.
- انواع کاغذهایی که معمولاً در رسم الگو مورد استفاده قرار میگیرند عبارتند از: کاغذ گراف و کاغذ روغنی یا پوستی.

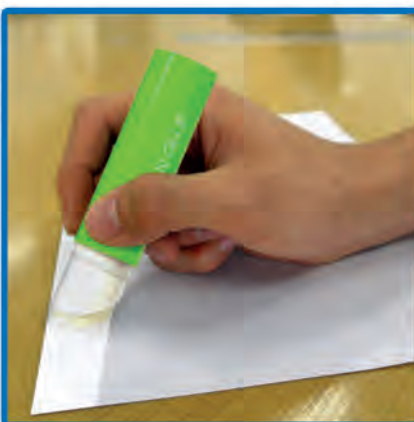
چسب نقش مهمی در خیاطی داشته و در انواع مختلف وجود دارد:

چسب نواری: به صورت نوار و در عرض‌های مختلف است و برای وصل کردن کاغذ و مقوا به کار می‌رود.

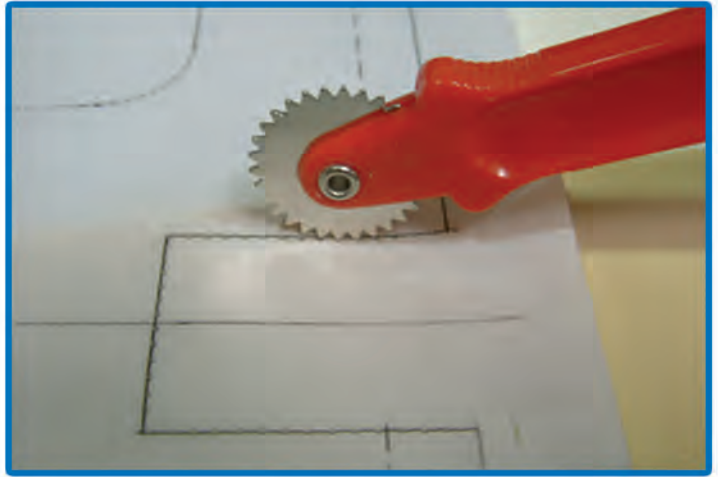
چسب مایع: به صورت مایع و در تیوپ‌های کوچک، بزرگ و متوسط موجود است. برای چسباندن مقوا و کاغذ به کار می‌رود.

چسب کاغذی: این چسب از چسب مایع رقیق‌تر است و برای چسباندن کاغذ برش به کار می‌رود.

چسب ماتیکی: مانند چسب مایع عمل می‌کند و در اندازه‌های مختلف موجود است. قدرت چسبندگی چسب ماتیکی بیش‌تر از چسب مایع است.

از رولت برای علامت گذاری و انتقال طرح بر روی کاغذ یا پارچه استفاده می شود.

دانشجویان

رولت در شکل‌های مختلف با دندان‌های تیز، بلند، کوتاه و کند و همچنین بدون دندان‌هاست؛ که موارد استفاده آن به شرح زیر می باشد:

- رولت با دندان‌های تیز برای علامت گذاری روی پارچه ضخیم به کار می رود.
- از رولت با دندان‌های کند جهت پارچه‌هایی با ضخامت متوسط و لطیف استفاده می شود.
- رولت بدون دندان‌ها نیز برای انتقال خطوط توسط کاربن روی پارچه استفاده می شود.

کاربن مخصوص خیاطی، کاغذی در رنگ‌های مختلف است که از آن برای انتقال الگو بر روی پارچه استفاده می‌شود.

دانستنی‌ها

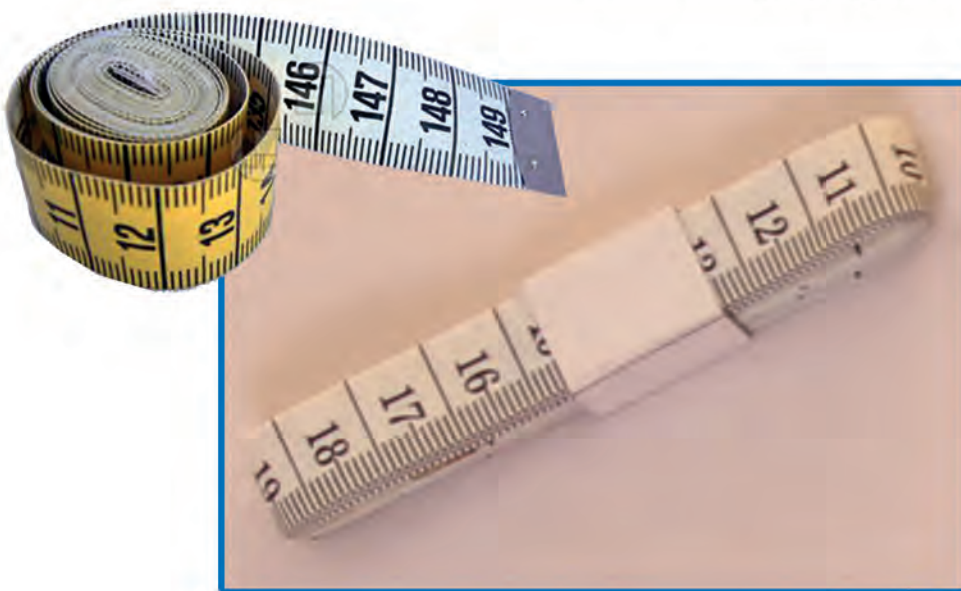
با توجه به رنگ پارچه، نزدیکترین رنگ کاربن به پارچه را انتخاب کنید.

رنگ بعضی از کاربن‌ها براحتی از روی پارچه محو نمی‌شود بنابراین قبل از استفاده، از میزان اثرگذاری رنگ کاربن مطمئن شوید.

- متر وسیله‌ی اندازه گیری است.
- متر خیاطی بر حسب سانتی مترو میلی متر درجه بندی شده است.
- مترهای خیاطی ۱۵۰ سانتی متر (یعنی یک و نیم متر) است.
- جنس متر از پارچه و یا پلاستیک است.

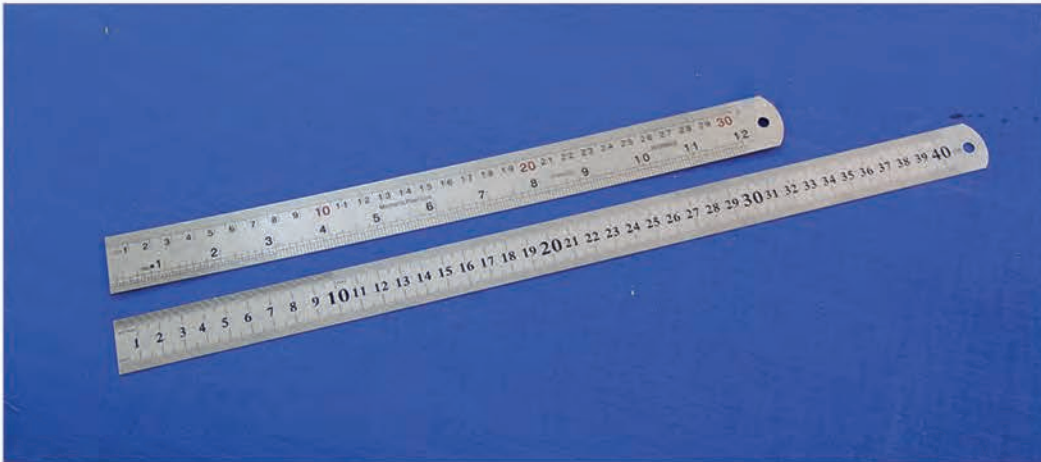

متر مناسب کش نمی آید و سر و ته آن فلزی است.

نکته

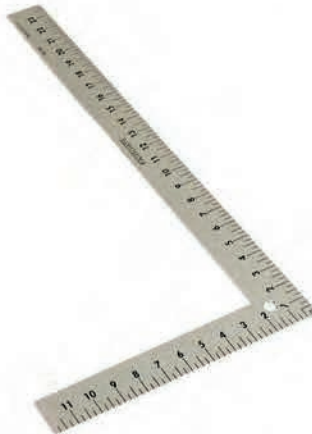
خط کش

- از خط کش برای رسم خط مستقیم و اندازه گیری بر روی الگو و پارچه استفاده می شود.
- خط کش در اندازه های مختلف (۱۰۰ ، ۵۰ ، ۳۰ ، ۲۰ سانتی متری) وجود دارد.
- جنس خط کش از چوب، پلاستیک و فلز است.

گونیا خیاطی

- گونیا خیاطی برای ترسیم زوایا و خطوط عمود برهم و اندازه گیری بر روی الگو و پارچه استفاده می شود.
- گونیا خیاطی در دو نوع جنس مقوایی و پلاستیکی وجود دارد و نوع مدرج آن مناسب است.

اشل نوع دیگری از گونیای خیاطی است که برای ترسیم الگوهای کوچک به کار می‌رود.

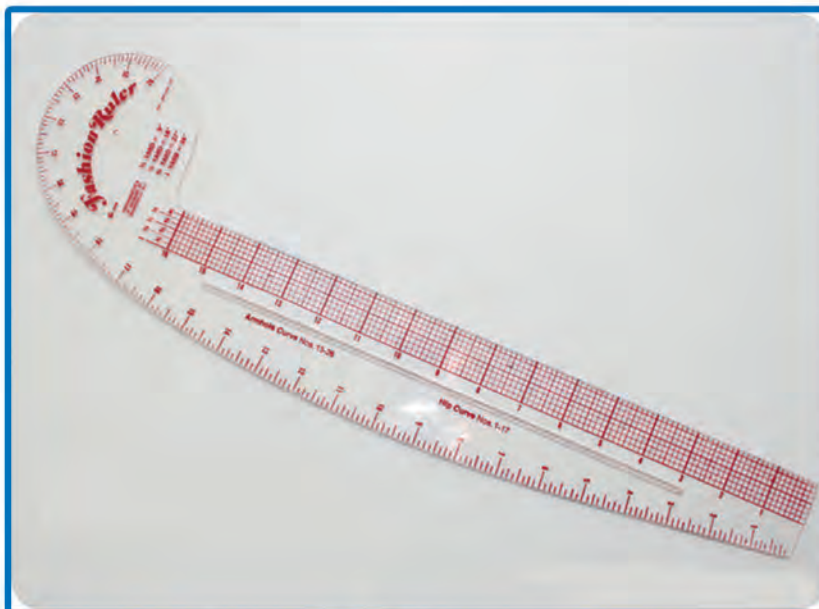
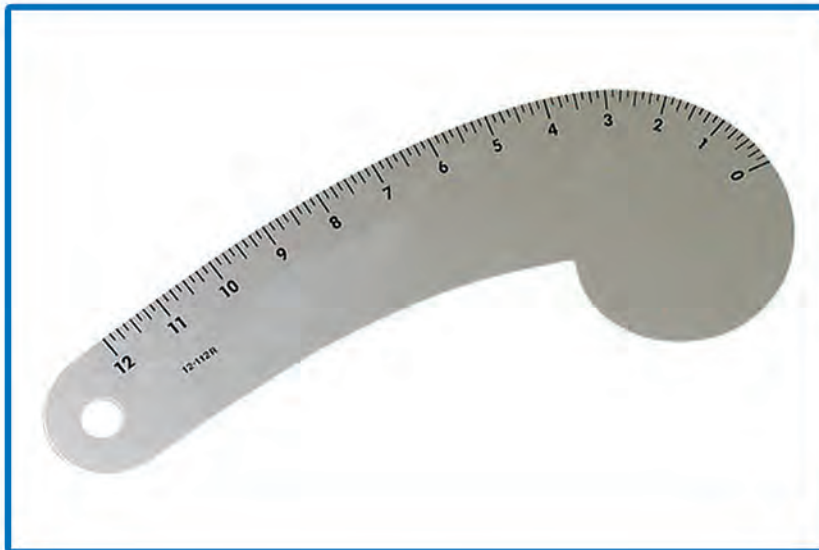
اشل برای ترسیم خطوط عمودی، مورب و منحنی در الگو استفاده می‌شود.

اشل در دو نوع بزرگ و کوچک و جنس مقوایی و پلاستیکی وجود دارد.

پیستوله، ابزاری است که فقط برای رسم خطوط منحنی (حلقه آستین، هلالی گردن، ساسون‌ها و پهلوها) کاربرد دارد.

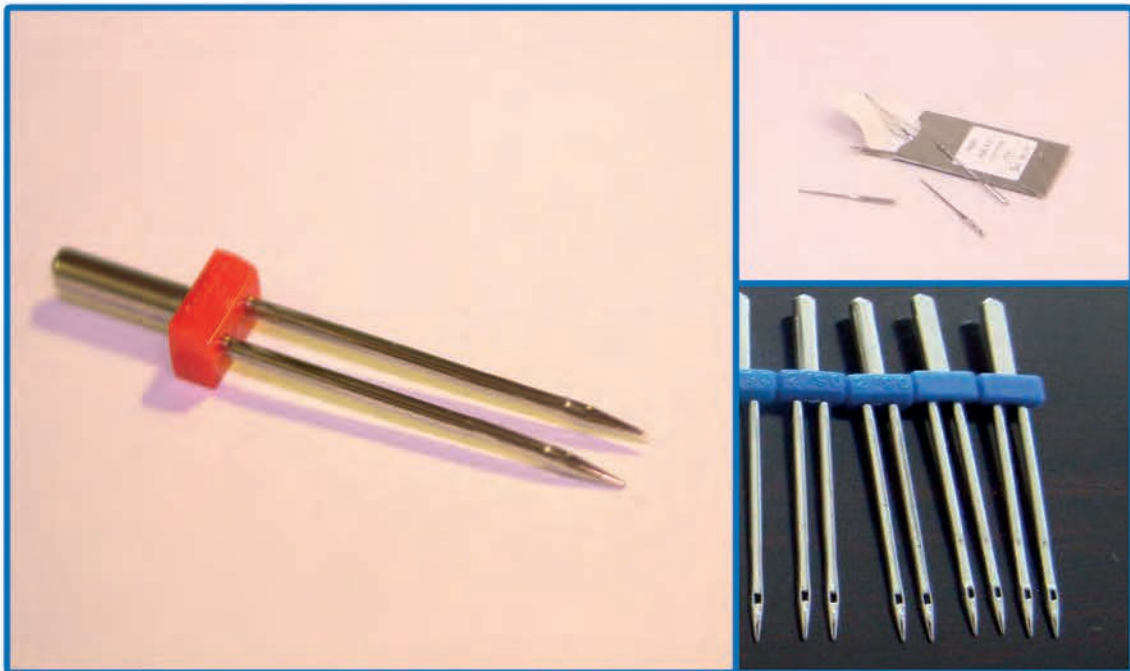
این وسیله از چوب یا پلاستیک و در سه اندازه کوچک، متوسط و بزرگ موجود است.

سوزن

سوزن وسیله ای برای دوخت دو تکه پارچه به یکدیگر است و در دو نوع دستی و ماشینی استفاده می شود، از انواع سوزن ها می توان؛ سوزن دستی ، سوزن ماشینی دوخت و سوزن ته گرد را نام برد.

سوزن های مخصوص ماشینی دوخت؛ با نام های سر سوخته، دوقلو، ژوردوزی و... نامگذاری شده اند و براساس ضخامت و قد (ارتفاع) شماره گذاری می شوند.

نکته

اگر سوزن چرخ خیاطی شما کند شده است. یک ورقه سمباده را زیر دستگاه قرار دهید و یک ردیف روی آن بروید تا سوزن تیز شود.

سوزن های مخصوص دوخت دستی؛ در انواع مختلف است و با نام های بیتوین، منجوق دوزی، شارپ و... نامگذاری شده اند که ظریف ترین آن ها مخصوص منجوق و ملیله دوزی است و ضخیم ترین آن ها برای لحاف دوزی مناسب می باشد.

سوزن ته گرد (سنجاق)؛ از سوزن ته گرد برای ثابت نگه داشتن الگو بر روی پارچه استفاده می شود. همچنین برای وصل کردن موقت دو تکه پارچه از سوزن ته گرد استفاده می شود.

تمرین

به جعبه خیاطی خود در خانه سری بزنید و انواع سوزن های مورد استفاده را شناسایی کنید اسامی آن ها را یادداشت و به کلاس ارائه دهید.

بیشتر بدانیم

بهترین نوع سوزن ته گرد (سنجاق) براق، بلند، نوک تیز و دارای انتهای برجسته است و نوع مرغوب آن خم نمی شود.

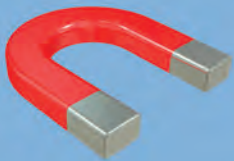
سوزن نخ کن

سوزن نخ کن وسیله ای است که به کمک آن می توان سوزن را به راحتی نخ کرد.

سوزن نخ کن به دو صورت دستی و اتوماتیک مورد استفاده قرار می گیرد.

بیشتر بدانیم

در هر کارگاه خیاطی باید یک آهن ربا موجود باشد تا هر روز پس از پایان کار سنجاقها و سوزن ها را به آسانی جمع کرد.

به حلقه های آهن ربا یک ریسمان متصل کنید، ریسمان را در دست بگیرید و آن را روی زمین و اطراف کارگاه بکشید تا همه ی سنجاقها جمع آوری شود.

جاسوزنی وسیله‌ی مناسبی است که بر روی آن سوزن، سنجاق، پونز و... نگهداری می‌شود.
 برای دسترسی آسان و جلوگیری از گم شدن سوزن‌ها از جا سوزنی استفاده می‌شود.

خود را پیازماییم

کار وسیله	نام وسیله	تصاویر
		
		
		

کارگاه خیاطی وسیله‌ای است که برای صاف نگه داشتن پارچه در هنگام گلدوزی و چاپ از آن استفاده می‌شود.

کارگاه‌های خیاطی معمولاً در دو نوع گرد و مستطیل ساخته می‌شود.

کارگاه‌های خیاطی در اندازه و جنس‌های مختلف وجود دارند که بهترین جنس آن چوبی است.

انگستانه وسیله ای برای محافظت از انگستان هنگام دوخت دستی است.

از نخ برای متصل کردن قطعات پارچه یا نقش انداختن (گلدوزی) روی پارچه استفاده می شود.

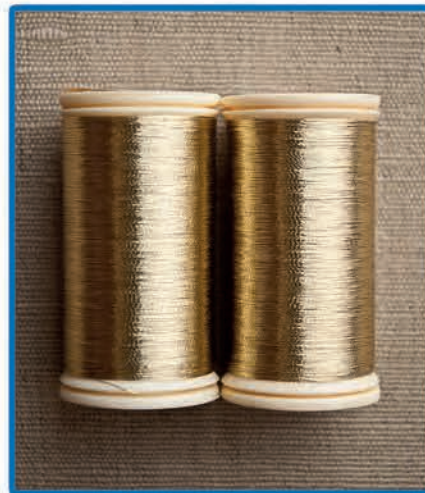
نخ انواع مختلف دارد که عبارتند از : نخ کوک ، نخ معمولی ، نخ ابریشمی
نخ گلدوزی ، نخ عمامه و نخ پلی استر یا نایلون.

نخ ابریشمی

نخ فلزی

نخ نایلونی

نخ پنبه ای

نخ پلی استر

نخ عمامه

نخ در اشکال مختلف مانند؛ دوک و قرقره موجود است.
دوک برای ماشین دوخت های صنعتی مناسب تر است.

نخ و پارچه باید با هم تناسب و تا حد امکان هم جنس باشند.

در موقع تهیه نخ دقت کنید رنگ نخ نسبت به پارچه مورد نظر کمی
پررنگ تر باشد، زیرا نخ در حالت باز کم رنگ تر از قبل به نظر می رسد.

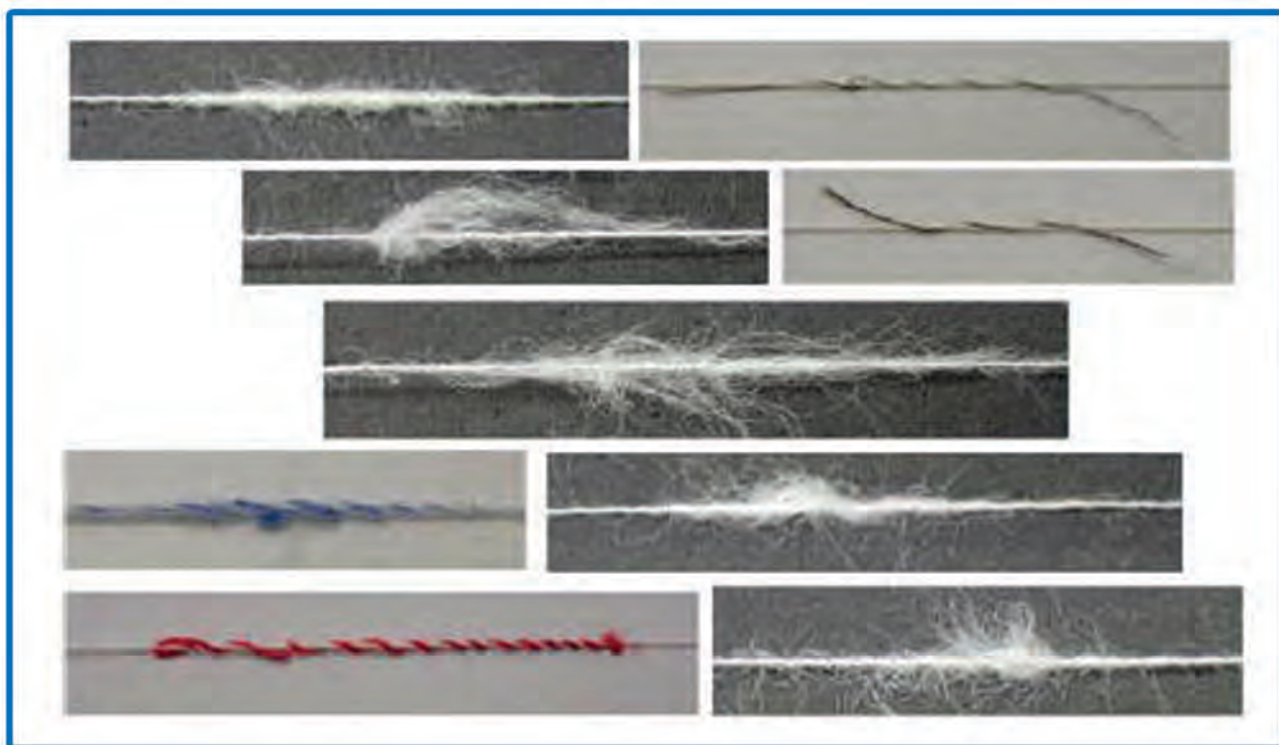
نخ های مرغوب و مناسب کار (تناسب نخ و سوزن) را انتخاب کنید.
تا نخ کشیده نشود.

نکته

فعالیت: آزمایش کنترل کیفیت نخ

برای کنترل ثبات رنگ، نخ آن را مرطوب کرده از میان دولای پارچه سفید عبور دهید. در صورت پس ندادن رنگ، آن نخ مناسب است.

برای کنترل مرغوبیت نخ، نخ روشن را دور یک پارچه تیره و نخ تیره را دور یک پارچه روشن بپیچید، تا به خوبی کیفیت نخ را تشخیص دهید.

برای کنترل ثبات رنگ و استحکام نخ، مقداری از نخ را به مدت ۲۴ ساعت در معرض نور آفتاب قرار دهید و اگر رنگ تغییر نکرد آن نخ مناسب است.

یک نخ که دارای کیفیت خوب و بالایی است صاف می‌باشد و به راحتی از پارچه عبور می‌کند اما برعکس نخ نامرغوب در بعضی جاها ضخیم‌تر یا نازک‌تر است و به راحتی از پارچه عبور نمی‌کند.

نکته

پارچه ماده اصلی در حرفه خیاطی به شمار می‌رود.

پارچه از به هم بافتن الیاف گوناگون مانند؛ پشم، پنبه، ابریشم، کتان، مواد معدنی و مواد مصنوعی به دست می‌آید.

پارچه ها در رنگ‌ها و طرح‌های مختلف وجود دارد.

برای انتخاب پارچه بهتر است نهایت سعی و دقت را به عمل آورد. در فصل تابستان باید از پارچه های نخی و رنگ روشن و در زمستان از پارچه های پشمی و تیره رنگ استفاده کرد.

نکته

لایی برای دوخت بین رویه و آستری استفاده می‌شود.
لایی انواع مختلف دارد:

- لایی مویی یا سوزنی : این لایی از جنس پشم است و برای کت و پالتوی مردانه به کار می‌رود.
- لایی پارچه ارگانزا : این لایی همان پارچه ارگانزا است و در لباس‌های ظریف به کار می‌رود .
- لایی چسب : ساده ترین نوع لایی است که با اتو به لباس می‌چسبد و باعث خشک‌تر شدن پارچه می‌شود، ضخامت لایی بر اساس جنس پارچه انتخاب می‌شود

در خیاطی از دو نوع لایی چسب استفاده می‌شود:

لایی چسب یک طرفه؛ لایی چسبی است که یک طرف آن براق بوده و به وسیله اتو به پارچه می‌چسبد و در دو نوع پارچه ای و کاغذی در بازار موجود است.

لایی چسب دو طرفه (زانفیکس)؛ زانفیکس؛ لایی چسبی است که دو طرف آن براق بوده و بوسیله اتو به پارچه می‌چسبد و در دو نوع عریض (متری) و نواری در بازار موجود است.

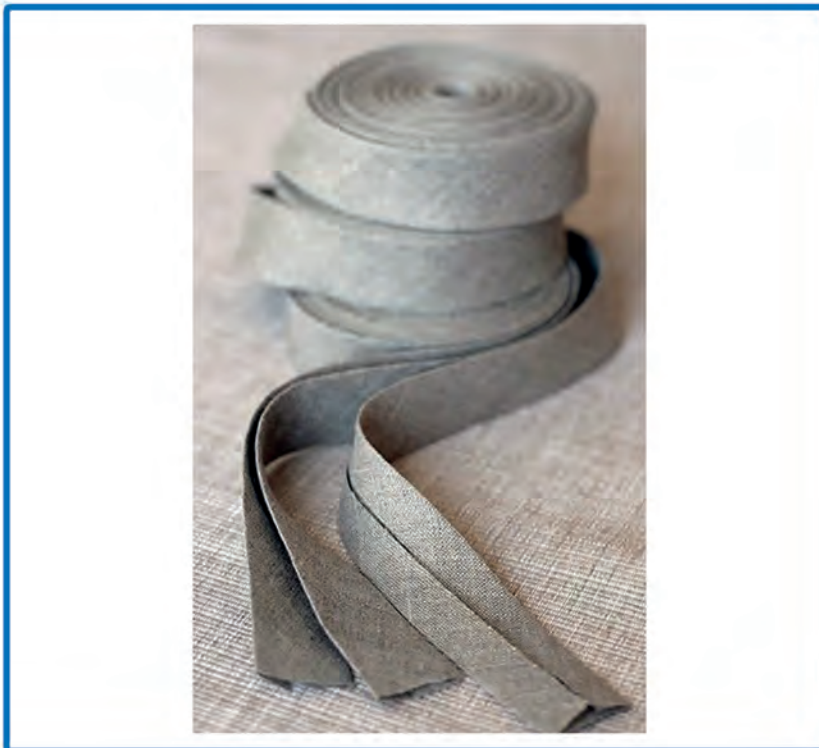
بهبتر است لایی چسب پارچه‌ای را قبل از مصرف کمی در آب بگذاریم چون ممکن است آب برود .

نکته

نوارها دارای اشکال، رنگ، جنس و کاربردهای مختلف هستند.

برخی نوارها نقش مهمی در تکمیل دوخت از قبیل؛ تودوزی، لبه دوزی، سجاف و ... دارند.

از برخی نوارها در تزئین البسه و پارچه دوختها استفاده می شود.

نوارها دارای اسامی مختلفی از قبیل؛ نوار اریب، نوار ساتن، نوار مغزی، تور نواری، قیطان، یراق، ریسه، نوار زیگزآگ، روبان، کش و ... می باشند.

دکمه، قزن قفلی و زیپ

دکمه، قزن قفلی و زیپ همگی وسیله‌ای هستند که برای بستن پشت، جلو، پهلو و ... پوشاک از آن‌ها استفاده می‌شود.

زیپ‌ها از دو نوار دندانه دار تشکیل شده‌اند و با وصل شدن دندانه‌ها به بسته شدن زمینه کار کمک می‌کنند، زیپ‌ها دارای شکل، رنگ، اندازه، جنس و کاربردهای متفاوت هستند.

دکمه‌ها از نظر شکل، رنگ، جنس، اندازه و کاربرد متفاوت هستند. از دکمه‌ها در کارهای تزئینی نیز استفاده می‌شود.

قزن قفلی‌ها از یک گیره و یک قلاب تشکیل شده‌اند و معمولاً دارای جنس فلزی هستند. قزن قفلی‌ها در شکل متفاوت هستند.

« تهیه سبد خیاطی »

دانش آموز عزیز مطابق با آموخته‌های خود و با راهنمایی مربی فهرستی از ابزار مورد نیاز سبد خیاطی را بنویسید.

می‌توانید ابزار مورد نیاز خود را با کمک خانواده و با استفاده از پول
توجیبی خود تهیه کنید.

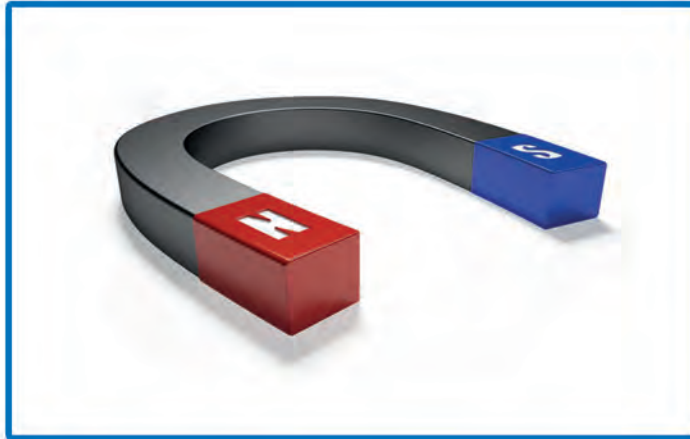
برای نگهداری ابزار خود یک سبد یا کیف زیبا خریداری و یا درست کنید.

آهن ربا

برای جمع‌آوری سوزن و سنجاق‌هایی که در حین کار در اطراف پراکنده می‌شوند به کار می‌رود.

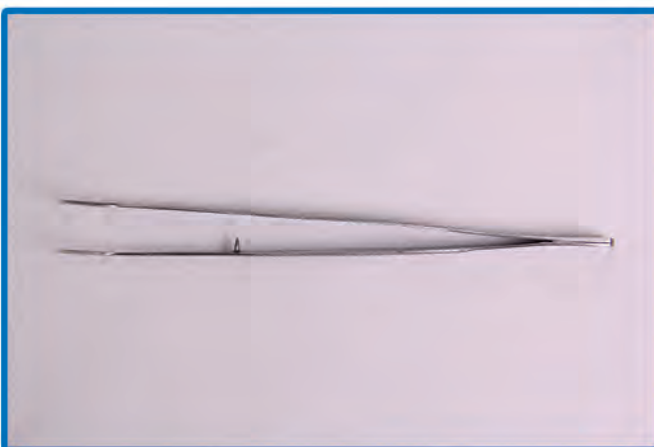
آهن ربا یکی از وسایل ضروری سبد خیاطی به شمار می‌رود.

انبرک (پنس)

پنس برای نخ کردن قلاب‌های ماشین دوخت اورلوک مورد استفاده قرار می‌گیرد.

کاربرد دیگر پنس برای بیرون آوردن سر نخ‌ها از پارچه است.

خود را پیاز ماییم

کار وسیله	نام وسیله	تصویر وسیله
.....	
.....	
.....	

پیچ گوشتی برای باز و بسته کردن پیچ های ماشین دوخت و تعویض سوزن و یا شل و سفت کردن پیچ ماکو استفاده می شود.

تمرین

برخی از ماشین های دوخت دارای یک سری ابزار مخصوص به خود هستند آن ها را در کارگاه خیاطی یا خانه خود شناسایی کنید و با راهنمایی مربی درباره موارد مصرف هر یک از ابزار در گروه گفت و گو کنید.

فشاری زن پرسى

برای پرس کردن دکمه های فلزی در انواع البسه به کار می رود.

خود آزمایی

۱. برای علامت گذاری الگو بر روی پارچه، بهتر است از..... استفاده کرد.

الف : خودکار ب : صابون خیاطی ج : ماژیک

۲. وسیله ای که برای شکافتن درز و یا باز کردن جا دکمه استفاده می شود، نام دارد.

۳. برای اندازه گیری در کارهای خیاطی از چه وسیله ای استفاده می شود؟

الف : رولت ب : بشکاف ج : متر

۴. برای ثابت نگه داشتن الگو بر روی پارچه از استفاده می شود.

۵. برای نخ کردن قلاب های ماشین اورلوک از چه وسیله ای استفاده می شود؟

الف : پیچ گوشتی ب : انگشترانه ج : اتبرگ (پنس)

۶. برای جمع آوری سوزن و سنجاق های پراکنده از چه وسیله ای استفاده می شود؟

الف : آهن ربا ب : قیچی ج : رولت

۷. برای برش پارچه از استفاده می شود؟

الف : خط کش ب : قیچی ج : سوزن

۸. کدامیک از وسایل زیر برای بر طرف کردن چروک لباس و پارچه مناسب است؟

الف : چرخ خیاطی ب : اتو ج : میز برش

۹. کدامیک از میزهای زیر برای رسم الگو و برش پارچه مناسب است؟

الف : میز اتو ب : میز ماشین دوخت ج : میز برش